

Novi Vinodolski

Smješten je na jugoistočnom dijelu Primorsko-goranske županije ispod blago spuštenih obronaka šumovite Kapele, pokraj plodne Vinodolske doline, uz razvedenu obalu Podvelebitskog kanala. Svoju povijest počeo je bilježiti daleko prije početka n. e., a svoj teritorijalni ustroj oformio je dolaskom Slavena na brežuljku Osap u blizini rimske utvrde Lopar o kojoj je brigu vodio još rimski Car Klaudije (Augustus).

POVIJEST

Vinodol je naseljen još u kameno doba, a u 2. st. prije Krista Rimljani mu daju ime Vallis vineariae i kroz njega grade cestu prema Dalmaciji i utvrdu Badanj. Dolaskom Hrvata Vinodol dobiva današnje ime, a vinova loza, posebno autohtona sorta žlahtina, uzgaja se sve do danas. Knezovi Frankopani i Zrinski ostavili su kroz mnogostoljetnu vladavinu dubok trag u povijesti Hrvatske, a posebno Vinodola, gradeći mnogobrojne utvrde, crkve i samostane.

VINODOLSKI ZAKONIK

Dana 6. siječnja 1288. g., u tadašnjem sjedištu crkvene vlasti, sastavljen je **Vinodolski zakonik**. To je najstariji tekst hrvatskog srednjovjekovnog običajnog prava napisan na čakavskom dijalektu i starom hrvatskom pismu glagoljici. U Novome su se sastali krčki knez Leonardo i predstavnici devet ondašnjih vinodolskih gradova općina Novi, Ledenice, Bribir, Grižane, Drivenik, Hreljin, Bakar, Grobnik i Trsat, koji su ga potpisali.

U Zakoniku je uređen odnos krčkih knezova i vinodolskog stanovništva.

Darovnicom hrvatsko-ugarskog kralja Andrije II. Vinodol je 1225. g. potpao pod vlast krčke vlastele. Slobodni seljaci nisu željeli postati kmetovi pa dolazi do sukoba koji traju sve do 1288. g., kada su Vinodolci priznali vlast otočkih knezova.

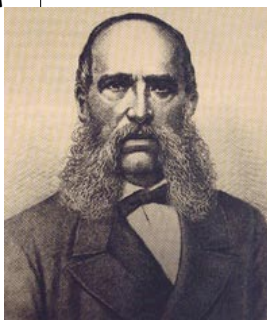
Glagoljica je staroslavensko pismo nastalo sredinom 11. st. koje se u hrvatskim krajevima zadržalo sve do 19. st., premda je već početkom 16. st. sve više potiskuje latinica. Glagoljica se javlja u dva oblika; kao obla ili bugarska i uglata ili hrvatska. Kao autori glagoljice najviše se spominju Sv. Ćiril i Metod koji su pomoću glagoljice prevodili crkvene knjige na staroslavenski jezik.

ZNAMENITE OSOBE ROĐENE U NOVOM VINODOLSKOM

- **Juraj Julije Klović** (1498-1578), jedan od najvećih predstavnika europske i svjetske minijature

- **Antun Mažuranić** (1805-1888), profesor i slavist

- **Ivan Mažuranić** (1814-1890), tzv. ban pučanin i književnik

- **Matija Mažuranić** (1817-1881), putopisac

- **Fran Mažuranić** (1859-1928), književnik

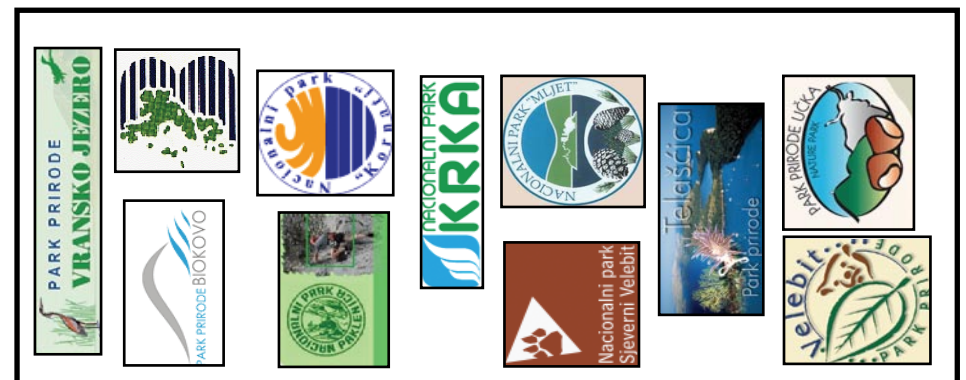
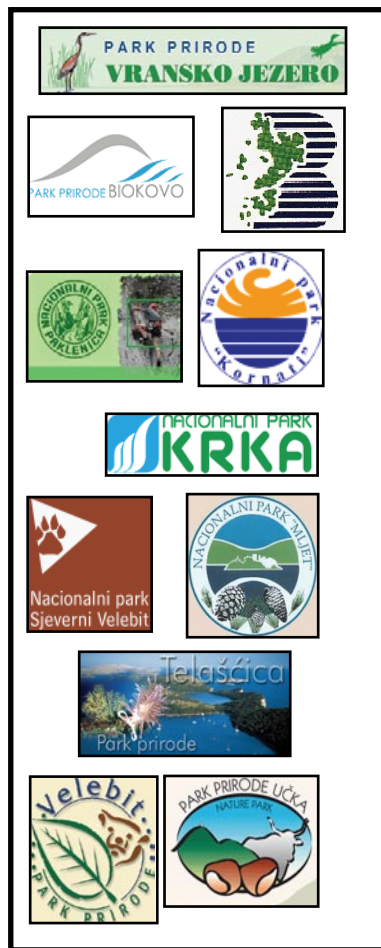
Špilja Biserujka Rudine, otok Krk

Postojanje ove špilje poznato je kod Rudina ili iznad Slivanjske uvale već preko stotinu godina, kada je njezina unutrašnjost (s tadašnjim ulazom u obliku jamel) skrivala i budila interes za nepoznate tajne i ljepotu svojih kalcitnih ukrasa. Od priče, da je u njoj skriveno blago jednog krijumčara, pa do prvih ulazaka zainteresiranih posjetitelja, postepeno su uređivani njezini prolazi i ljudi su se sve slobodnije kretali.

Osvjetljivanjem špilje znatno je porastao interes za postojeće bogatstvo podzemne galerije brojnih **stalaktita, stalagmita i kalcitnih stupova**.

Svojom dužinom

od oko 110 m i veličinom svog podzemnog prostora špiljska unutrašnjost zaista oduševljava svojom ljepotom i zanimljivošću istaloženih oblika. Temperatura u špilji je tijekom čitave godine 10 - 13 C°, a povremeno procjeđivanje, kapanje sa stropa ili vlaženje u podzemlju je samo iza kišnih razdoblja. Uređenim i sigurnim stazama prolaz kroz špilju dostupan je svima - od djece do starijih osoba.

Biokovsko zvonce

Dubrovačka zečina

Velebitska degenija

Ljiljan zlatan

Plemenita periska

Senj

Grad Senj staro je naselje utemeljeno pred više od 3000 godina na brdu Kuk, istočno od današnjeg Senja. U prapovijesno vrijeme ispod utvrđenog naselja, na utoku bujice u dugi zaljev, nalazilo se sidrište i trgovište na kojemu se obavljala razmjena dobara između stanovnika iz unutrašnjosti, otočana i primoraca. Zbog porasta važnosti trgovišta, stanovništvo gradine postupno se spuštalo u podnožje i osnovalo novo naselje koje se prvi put spominje u 4. st. pr. Kr. u Periplusu grčkog moreplovca Pseudoskilaka pod imenom **Attienites**. Sredinom 2. st. pr. Kr. u ove krajeve dolaze Rimljani i postupno preuzimaju kontrolu nad gradom koji se u njihovo vrijeme naziva **Senia**. U vrijeme njihove vladavine Senia je postala glavno trgovačko, prometno i kulturno središte ovog dijela jadranske obale. Izgrađeni su: gradska vijećnica, vodovod, terme (kupališta), hramovi

posvećeni bogovima Dijani, Magni Mater i Liberu) i drugi objekti, o čemu svjedoče brojni arheološki nalazi kamenih spomenika, skulptura božanstava, arhitekture i groblja pronađenih na ovom području.

Na antičkim ruševinama Hrvati u srednjem vijeku podižu novi grad koji u svom imenu čuva tradicije antičke Senije, tj. današnji Senj.

U srednjem je vijeku Senj poznat poglavlju, vjerojatno stvorenoj još u 11. st. Od 12. st. glagoljica postoji još jedino na tlu Hrvatske, a osobito je razvijena na senjskom području.

U Senju je radila i glagoljska tiskara, osnovana oko 1494. g., jedna od prvih tiskara u cijeloj jugoistočnoj Europi i u kojoj su tiskane dvije inkunabule: **Senjski glagoljski misal** i **Spovid općena**. Osmanlijski ratni pohodi na ovo područje osobito su se intenzivirali u prvoj polovici 16. st. kada je kraj oko Senja posve opustio, a sam grad postao

utočište brojnim izbjeglicama

s okupiranih područja. Od izbjeglica se formiraju vojne postrojbe, znameniti **senjski uskoci**. Za potrebe obrane na brdu Trbušnjak 1558. g. završena je izgradnja **tvrđave Nehaj** u koju je bila smještena uskočka posada. Ima kockasti oblik, a orijentirana je prema stranama svijeta. Visoka je 18, a široka 23 m. U nju se

ulazilo stepenicama preko drvenog mosta kroz uska dvostruka vrata. Zidovi su debeli od 2 do 3,30 m, prema vrhu se sužuju, a završavaju s kruništem na kojemu je pet malih ugaonih kula. U zidinama se nalazi oko stotinu puškarnica i jedanaest velikih topovskih otvora.

ZNAMENITE OSOBE ROĐENE U SENJU

hrvatski književnici:

- **Silvije Strahimir Kranjčević** (1865.- 1908.),
- **Vjenceslav Novak** (1859.- 1905.),
- **Milan Ogrizović** (1877.- 1923.)...

Crikvenica

Crikvenica je smještena u Kvarnerskom zaljevu Jadranskog mora.

U 8. stoljeću ove predjele naseljavaju Hrvati i u Vinodolu organiziraju svoju Župu koja se sastojala od slobodnih općina. U novu domovinu donose i svoju duhovnu i materijalnu kulturu, o čijim dosezima svjedoče izuzetni primjerci nakita i osobne opreme pronađeni u starohrvatskoj nekropoli Strančegorica nedaleko od Crikvenice. Bavili

su se zemljoradnjom, stočarstvom i ribarstvom, a od domicilnog rimskog stanovništva preuzeli su vještinu uzgoja vinove loze.

Na lijevoj strani ušća rječice Dubračine sagrađena je mala crkvice posvećena Blaženoj Djevici Mariji. Uz nju, knez Nikola IV Frankopan podiže 1412. godine veliku zgradu i daruje ju crkvenom redu pavlina. Ta je samostanska zgrada označila početak stvranja Crikvenice, pa kneza Nikolu Frankopana možemo smatrati njenim utemeljiteljem, a Blažena Djevica Marija se smatra njenom zaštitnicom. Sačuvana darovnica, koju je Nikola IV Frankopan izdao u Modrušu 14. kolovoza 1412. ujedno je i najstariji pisani spomen imena Crikvenice.

ZNAMENITE OSOBE ROĐENE U CRIKVENICI

- knez Nikola IV Frankopan, ban Hrvatske i Dalmacije, dao je sagraditi zgradu pavlinskog samostana i obnoviti crkvu Uznesenja BD Marije (1412.).
- Ivan Kostrenčić, bibliotekar, utemeljitelj Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu, rođen u Crikvenici 1844. godine.
- Zvonko Car, kipar, učenik velikog Ivana Meštrovića, ostavio je mnogobrojne skulpture diljem Zupanije primorsko-goranske, a medijski je najpoznatija Djevojka s galebom, simbol Opatije.

Vrbnik

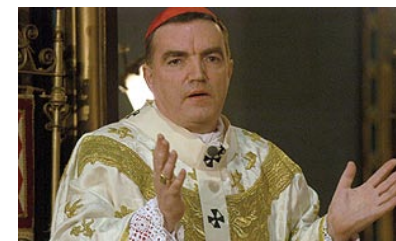

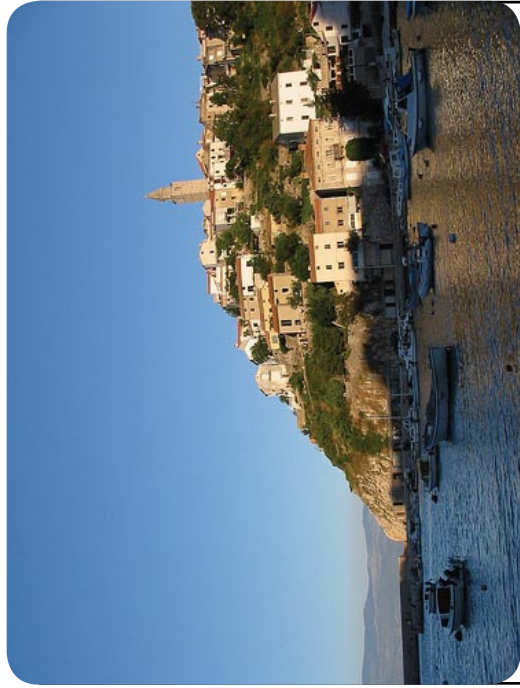
Vrbnik se prvi put u pisanom dokumentu spominje 1100. g. i to u darovnici "slavnoga" ili "Slavena Dragoslava", kojom taj čovjek dotira crkvu sv. Vida u Dobrinjštini. Očito bogati Dragoslav dao je podignuti tu crkvu nedaleko od međe koja dijeli dobrinjsko od vrbničkog područja. Tvrdi se da je original napisan glagoljicom. U njoj je zabilježen i put koji teče iz dobrinjštine prema vrbničkom području - ki gre u Vrbnik. Vrbnik se u ovom dokumentu javlja u osobito prijelomnome povijesnom razdoblju. To je doba kada je Hrvatsko Kraljevstvo propalo, a Hrvatsko - Ugarsko Kraljevstvo na pragu je formiranja. Mletačka Republika koristi tu situaciju i uskoro prisvaja Boduliju (pučki

naziv za otok Krk). No, tko je vladao otokom na tome burnome i sudbonosnome prijelazu iz 11. u 12. st. još uvijek ne znamo. Upravo u to vrijeme spominje se Vrbnik iako ne znamo da li je sam grad bio na litici iznad mora kao danas ili na susjednom brdu sv. Mavru, na istoku, koje je danas integrirano u samo mjesto.

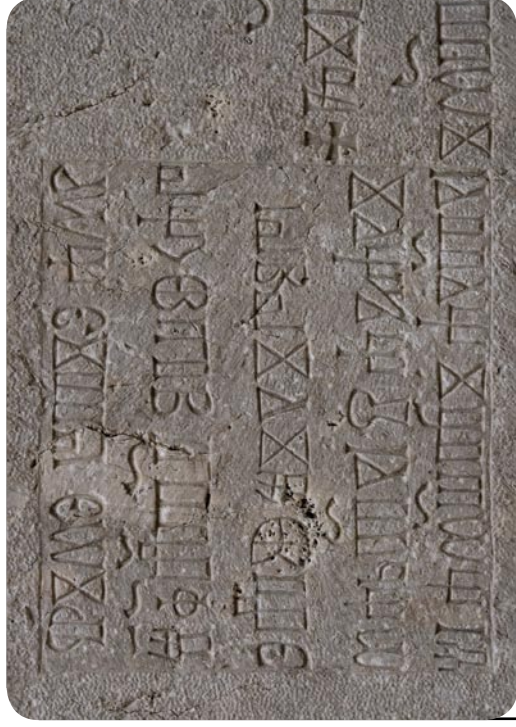
ZNAMENITE OSOBE ROĐENE U VRBNIKU

- kardinal Josip Bozanić (1949), četvrti hrvatski biskup rođen u Vrbniku. Aktualni je Zagrebački nadbiskup, prvi čovjek Crkve u Hrvata, te kardinal Svete Rimske Crkve.

VRBNIK

VRBNIK - ploča na glagoljici

SENJ u prošlosti

BISERUJKA

SENJ - tvrđava Nehaj

FRANKOPANSKI KAŠTEL -
muzej grada Novog Vinodolskog

Dobri dupin

Bjeloglavi sup

Mrki medvjed

Sredozemna medvjedica

Sivi vuk

Glavata želva

Ris

Runolist

Čovječja ribica

Alpski kotrljan

HRVATSKI OTOCI - naj

Promatrajući zemljovide Jadranskoga i Sredozemnoga mora, mnogi će se zacijelo upitati odakle toliko mnogo otoka ispred hrvatske (i grčke) obale, dok ih u većini ostalih dijelova Sredozemlja ima mnogo manje ili ih gotovo nema. Na to pitanje odgovor nam daje znanost, najbolja čovjekova učiteljica.

Prije približno 2500 godina Jadransko more imalo je znatno drukčiji oblik od

današnjega. Samo je južni dio bio ispunjen morem, dok se na sjeveru nalazilo kopno. U to davno doba (prisjetimo se, Isus Krist rodio se prije 2000 godina) na sjevernoj Zemljinoj polukugli vladalo je **leden**

doba, a ledeni pokrov sezao je daleko na jug, do današnje Srednje Europe. Uslijedila su toplija razdoblja, ledene su se mase počele otapati, a morska razina posvuda se uzdizala. Površina Jadranskog mora podigla se za oko 100 m, a Jadran se proširio do današnjih sjevernih obala. More je prekrilo i mnoge niže predjele uz istočnu obalu Jadrana. Tako su nastali brojni morski kanali i prolazi, a najviši brežuljci i brda postali su manji ili veći otoci. Zato

nije netočno ako kažemo da su „roditelji“ naših otoka **brdoviti reljef i veliko zatopljenje pri kraju posljednjega ledenog doba**.

Duž istočne obale Jadranskog mora rasuto je

više od tisuću otoka, otočića i hridi. Nigdje u Hrvatskoj priroda nema tako izrazita sredozemna obilježja kao na našim otocima. Padalina nedostaje kada su najpotrebnije za rast vegetacije i poljodjelskih kultura. Srećom, topla, sušna i sunčana ljeta izrazito pogoduju turističkim aktivnostima.

Najveći most - povezuje kopno s otokom Krkom

Sredozemno je raslinje prilagođeno podneblju. Najrasprostranjenije su biljke tvrdoga i kožnatog lišća koje dulje zadržava vodu i dubokog korijenja kojim lako dolazi do dragocjene tekućine pod zemljom. Grmolike šume (**makija**) više nalikuju šikarama nego pravim šumama. A nastale su

od šuma zimzelenog **hrasta crnike**. Na nekim otocima uspijevaju grmolike biljke koje su važne kao industrijska i ljekovita sirovina (**brnistra, lavanda**). **Maslina** je uvijek imala posebno mjesto na našim otocima i u cijelom primorju.

Hrvatski su otoci bogati prirodnim znamenitostima. Od osam naših **nacionalnih parkova** tri su na otocima. To su: **Brijuni, Kornati i Mljet**.

Život na otocima nikada nije bio lagan. Ljudi su razvili napredno **brodarstvo**.

Bave se još **vinogradarstvom, spužvarstvom, koraljstvom, turizmom, ribarstvom**.

Mljet je najpošumljeniji otok.

Kornatski otoci - najbrojnija otočna skupina (150 otoka)

Vidova gora **najviša** je planina na hrvatskim otocima.

Mali Lošinj - **najveće** naselje na našim otocima.

HRVATSKI OTOCI - naj

Promatrajući zemljovide Jadranskoga i Sredozemnoga mora, mnogi će se zacijelo upitati odakle toliko mnogo otoka ispred hrvatske (i grčke) obale, dok ih u većini ostalih dijelova Sredozemlja ima mnogo manje ili ih gotovo nema. Na to pitanje odgovor nam daje znanost, najbolja čovjekova učiteljica.

Prije približno 2500 godina Jadransko more imalo je znatno drukčiji oblik od

današnjega. Samo je južni dio bio ispunjen morem, dok se na sjeveru nalazilo kopno. U to davno doba (prisjetimo se, Isus Krist rodio se prije 2000 godina) na sjevernoj Zemljinoj polukugli vladalo je **leden**

doba, a ledeni pokrov sezao je daleko na jug, do današnje Srednje Europe. Uslijedila su toplija razdoblja, ledene su se mase počele otapati, a morska razina posvuda se uzdizala. Površina Jadranskog mora podigla se za oko 100 m, a Jadran se proširio do današnjih sjevernih obala. More je prekrilo i mnoge niže predjele uz istočnu obalu Jadrana. Tako su nastali brojni morski kanali i prolazi, a najviši brežuljci i brda postali su manji ili veći otoci. Zato

nije netočno ako kažemo da su „roditelji“ naših otoka **brdoviti reljef i veliko zatopljenje pri kraju posljednjega ledenog doba**.

Duž istočne obale Jadranskog mora rasuto je

više od tisuću otoka, otočića i hridi. Nigdje u Hrvatskoj priroda nema tako izrazita sredozemna obilježja kao na našim otocima. Padalina nedostaje kada su najpotrebnije za rast vegetacije i poljodjelskih kultura. Srećom, topla, sušna i sunčana ljeta izrazito pogoduju turističkim aktivnostima.

Sredozemno je raslinje prilagođeno podneblju. Najrasprostranjenije su biljke tvrdoga i kožnatog lišća koje dulje zadržava vodu i dubokog korijenja kojim lako dolazi do dragocjene tekućine pod zemljom. Grmolike šume (**makija**) više nalikuju šikarama nego pravim šumama. A nastale su

od šuma zimzelenog **hrasta crnike**. Na nekim otocima uspijevaju grmolike biljke koje su važne kao industrijska i ljekovita sirovina (**brnistra, lavanda**). **Maslina** je uvijek imala posebno mjesto na našim otocima i u cijelom primorju.

Hrvatski su otoci bogati prirodnim znamenitostima. Od osam naših **nacionalnih parkova** tri su na otocima. To su: **Brijuni, Kornati i Mljet**.

Život na otocima nikada nije bio lagan. Ljudi su razvili napredno **brodarstvo**.

Bave se još **vinogradarstvom, spužvarstvom, koraljstvom, turizmom, ribarstvom**.

Najveći most - povezuje kopno s otokom Krkom

Kornatski otoci - najbrojnija otočna skupina (150 otoka)

Mljet je najpošumljeniji otok.